

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Theologiæ Sacramentalis Scholasticæ Et Moralis Pars ...

Ad Mentem Doctoris Subtilis Ioannis Duns Scoti D. Augustino conformen

In Qua Tractatur De Impedimentis Matrimonii, Usu Et Divortio

Bosco, Jean a

Lovanii, 1685

Concl. II. Professio solemnis solo jure Ecclesiastico dirimit Matrimonium
post contractum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73448](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73448)

47. *Habent solemniam: em, quam Pontius vocat essentialiam in vinctam.* Quæ cum ita sint, liquet profectò, quòd dicta vota Societatis, etiam antequam habent hunc effectum, fuerint vota solemnia, ea solemnitate, quæ apud Pontium vocatur essentialis intrinseca: intrinseca, inquam, votis quibuscumque constituentibus statum Religionis seu Religiosi; & in eo consistit, quòd in emissionem votorum interveniant duo illi quasi contractus, donationis & promissionis, quibus & fit promissio Deo, & donatio Religioni, & quòd Religio approbata sit à jurisdictionem habente, sive sit Episcopus, sive Romanus Pontifex.

48. *Hanc solemniam putat hic Auditor esse juris divini.* Atque hanc solemnitatem putat Pontius esse juris Divini; quàmvis enim, inquit sup. c. 7. n. 16. quòd Religio approbetur tantum à Romano Pontifice, sit juris Ecclesiastici; attamen quòd approbetur à Prælato tacitè vel expressè, juris Divini est. Hæc autem omnia essentialia sunt statui religioso sive constet votis solemnibus solemnitate Ecclesiastica, sive his, quæ ad differentiam illorum appellantur simplicia: cumque ista requirantur ex institutione Christi, sic instituentis statum Religionis, eaque institutio juris Divini sit, censendam, prædictam solemnitatem esse etiam ex jure Divino. Itaque uno verbo, hanc solemnitatem intrinsecam & juris Divini, dico esse eam formam, quam status Religionis habet ex jure Divino, quam non habent vota extrà illum emissà. Ita ille.

Sed quorsum hæc omnia? Ut cum communiore sententia concludamus, quòd sequitur:

CONCLUSIO II.

Professio solemnisi solo jure Ecclesiastico dirimit Matrimonium post contractum.

49. *Quo jure solemnisi Professio dirimat Matrim.* Tametsi omnes Catholici libenter concedant Professionem solemnem dirimere Matrimonium post contractum, nihilominus disputant inter se, quo jure dirimat. Quidam existimant jure solum Ecclesiastico id statutum esse; alij ex jure Divino positivo id confurgere, & tertij ex jure naturali Divino eam vim habere.

50. *Secus docet jure Ecclesiastico id facere.* Elegimus porrò primam sententiam, quia & hæc magis placuit Doctori nostro Subtili, & firmioribus nititur fundamentis, ut in progressu patebit. Incipiamus à verbis: Ratio duplex (inquit 4. dist. 38. q. un. n. 4.) assignatur (cur potius dirimat votum solemnem, quàm simplex) Una quia solemnem probari potest, non autem simplex. Sed hoc nihil est; quia, ut dictum est, simplex, etsi sit publicum, & probetur, non tamen dirimit.

50. *Ratio pro jure naturali Divino.* Alia ratio est; quia per votum solemnem dat aliquis illi, cui vovet, jus sui ad actum sequentem illud votum, & per consequens vovens solemniter continentiam, dat illi, in cujus manu vovet jus sui ad faciendum illud observari: igitur non potest dare jus sui ad actum oppositum, quia jam non habet illud.

50. *Oppugnatur à Scoto.* Hac ratio (prosequitur Doctor) probabilis est (& per consequens tertia sententia ex sup. e-

numeratis, quæ illi rationi innititur) instaretur tamen; quia vovens voto privato, dat corpus suum Deo quantum ad actum voti; igitur non posset postea dare corpus suum conjugi ad actum contrarium: non enim minus transferi aliquis à se, quòd immediatè dat Deo, quam quòd dat sibi mediante homine vicario.

Si dicatur; quòd Deus noluit potestatem corporis immediatè sibi dari, sic quòd datio sequens ad conjugium, simpliciter nulla esset: sed sic voluit de datione facta sibi mediante homine. Sed unde hoc? Scriptura non videtur continere istam voluntatem Dei.

51. *Alia ratio rejectur, ex eod.* Addit tertiam rationem, dicens: Alia ratio est, quòd vovens solemniter mittit in possessionem illum, cui vovet solemniter: vovens autem private non, sed quasi promittit: Sed hæc valet minus, quam secunda; quia omnia intrinseca vota, ut respicit actum voluntatis, per quem obligat se vovendo, & transfert Dominium suum in alterum (quia per solam voluntatem est Dominus, & transfert dominium) omnia, inquam, ista sunt equalia hinc inde: igitur non magis datio hic, quam ibi, nec promissio hic, quam ibi.

52. *Quod transgressio voti solemnisi est scandalosa, & ideo ad ejus observantiam tenetur, non tantum Deo & sibi, sed etiam toti Ecclesia: nis sit scandalosa nihil arguit, nisi gravius peccatum hic, quam ibi; hic probat, sed de hoc non quaritur: non enim semper peccatum gravius tollit potestatem ad contrahendum.* Sed neque hic finis: si ponatur (inquit Scotus) quarta ratio; quòd transgressio voti solemnisi est scandalosa, & ideo ad ejus observantiam tenetur, non tantum Deo & sibi, sed etiam toti Ecclesia: nis sit scandalosa nihil arguit, nisi gravius peccatum hic, quam ibi; hic probat, sed de hoc non quaritur: non enim semper peccatum gravius tollit potestatem ad contrahendum.

Consimiliter, si de peccato ageretur, videtur illicitum contrahere post votum privatam; quia simpliciter peccat mortaliter in contrahendo, cum intentione consentiendi & consummandi actum carnalem: & ideo non potest licitè contrahere, nisi cum intentione non consentiendi, & per consequens intrandi Religionem. Quando etiam consummat, videtur peccare mortaliter, quia contra votum suum; licet secundum Aliquos, post primum actum non peccet mortaliter in reddendo; quia ad illud jam est obligatus vinculo fortiori, peccat tamen mortaliter petendo, quia nihil habet juris in hoc, cum renuntiaverit tali juri in voto. Hac etiam ratio de scandalo non cogit; quia votum publicum, etsi non solemnem, inducit scandalum, si vovens transgrediatur finaliter.

53. *Doct. Angel. asserit jus naturale.* Ecce quomodo Doct. Subtilis pro viribus rejiciat rationes, quibus Aliqui conantur probare, irritationem Matrimonij provenire ex ipsa natura voti, secluso omni alio præcepto superaddito. Quam utique sententiam tenet Doct. Angel. 4. dist. 38. q. 1. a. 3. quæstionem 3. in corpore, ubi lego sequentia verba: Ad tertiam quæstionem dicendum, quòd omnes dicunt, quòd votum solemnem sicut impedit Matrimonium contrahendum, ita dirimit Matrimonium contractum. Quidam autem assignant pro causa scandalum: sed hoc nihil est, quia etiam votum simplex quandoque scandalum habet, cum sit quodammodo publicum quandoque. Et præterea: insolubilitas Matrimonij est de veritate vitæ, quæ non est propter scandalum dimittenda. Et ideo Alij dicunt, quòd hoc est propter statutum Ecclesiæ: sed hoc etiam non sufficit, quia secundum hoc Ecclesiæ posset contrarium statuere, quòd non

non videtur verum. Et ideo dicendum cum aliis, quod votum solemnne ex sui natura habet, quod dirimat Matrimonium contractum, in quantum scilicet homo per ipsum amisit sui corporis potestatem, Deo illud ad perpetuam continentiam tradens, ut ex dictis patet, & ideo non potest ipsum tradere in potestatem uxoris ad Matrimonium contrahendum.

54.
Vt utam
Doct. Seraph.

Ejusdem opinionis fuit Doct. Seraphicus 4. disp. 38. a. 2. q. 1. in corp. Subdo ejus verb: Respondeo dicendum, quod votum continentie est tale votum, quod generaliter impedit Matrimonium contrahendum, sed non generaliter dirimit jam contractum, nisi solemnizatum; & rationem hujus assignant aliqui Ecclesie institutionem. Quod enim vovens sit persona illegitima, hoc non est ex voto; quia in ipso Matrimonio perfecto continentia servari potest ab eo, qui debitum non exigit, sed solvit. Vnde Aug. dicit, quod computatur pro sanctificatione perfecta, si non exigit, sed reddis, quod debes. Sed quod impediatur, hoc est ex constitutione Ecclesie, cujus est personas legitimas, vel illegitimas Matrimonio determinare.

55.
Reprobat
rationem
opposita a
sententia.

Ratio autem, quare Ecclesia de voto solemnne instituit (ut dicunt) est, quod in voto solemnne non potest decipi, & potest in fractione ejus scandalizari, quia publicum est; sed in voto simplici neutrum habet locum, quia privatum est. Sed hac solutio videtur supponere duplex falsum, unum quod sit ab institutione Ecclesie talis illegitimitas; quia Ecclesia, ut communiter dicitur, non potest ibi dispensare: potest autem dispensare generaliter in suis constitutionibus. Aliud falsum est, quod votum solemnne non dicitur, quia notorium vel publicum; quia votum quantumcumque publicetur (nisi aliud adsit) simplex judicatur, nec impedit Matrimonium jam contractum. Vnde aliud est votum publicum, aliud occultum.

56.
Assignat
rationem
sua sententia.

Ideo alia ratio assignatur, & accipitur a voti solemnizatione. Votum enim tripliciter solemnizatur, scilicet Ordinis susceptione, Professionis emissione, & habitibus Professorum assumptione, cum aliis que hominem professum ostendunt. Et hoc est commune in omni solemnizatione, quod fiat coram persona, que locum Dei tenet, & que votum potest approbare; quia in recipiente votum continentia transfertur potestas corporis voventis, quia alius adest, qui recipit: sed in voto simplici, ubi homo merà se obligat voluntate, & in nullius manibus hoc facit, obligatur quidem, sed tamen Dominium sui corporis in alterum non transfertur. Et quia, quod translatum est in potestatem unius, non potest transferri in potestatem alterius; ideo emissio voti solemnne non potest Matrimonium contrahi, in quo est translatio dominij propriij corporis. Sed quod translatum non est, adhuc transferri potest; ideo voto simplici emissio potest mulier potestatem sui corporis in Matrimonio dare: ideo & si contrahat, contractum est.

57.
Confirmatur.

Amplius: in voto solemnne Deo & homini obligatur; sic & in Matrimonio: & quoniam utrobique est par obligatio, & par obligatio non solvit vinculum paris obligationis, sed bene prepotens super vinculum minoris obligationis; ideo obligatio voti solemnne non potest infringi per superveniens vinculum Matrimo-

Bosco de Matrim. Pars II.

nij. Hoc autem non ideo dico, quod faciat scandalum; quia illud potest esse in voto simplici, sed hoc facit obligatio duplex, cum translatione potestatis in alterum. Est igitur hac summa rationis, quod votum solemnne obligat equaliter districtè ex opposito, non simplex; ideo impedit. Usque adhuc D. Bonaventura.

Ego autem dico cum Doct. Subtili sup. n. 6. Ratio ad hoc (puta, quod solemnne votum dirimat Matrimonium) poni potest hac, scilicet quod Ecclesia illegitimavit sic voventem. Et hoc fuit rationale; quia ipse posuit se in potestate Ecclesie, quantum ad oppositum ejus, ad quod contractus Matrimonij. Voventem autem privatè non illegitimavit, quia non sic se posuit in manu Dei, ad oppositum servandum, & consuluit anime sue apud Deum, ne transgrediat: nam Ecclesia reliquit eum judicio Divino.

Et si queras (prosequitur Scotus) quare non illegitimavit eum, cum peccet mortaliter contrahendo, nisi cum proposito non consummandi? Respondeo, non omnia mala punit, ut propterea penas Ecclesiasticas injungat: & fortè majus malum sequeretur ex illegitimatione voventium voto simplici, quam ex non illegitimatione; quia ibi sequeretur frequentior culpa in actu carnali, si nollent continere, sicut valde probabile est de multis: nec haberent suas quibus contenti essent, & si non petendo, tamen reddendo licitè uterentur.

Igitur secundum Scotum ultimata ratio, quare votum solemnne continentie dirimat Matrimonium, secus votum simplex, est voluntas seu constitutio Ecclesie, qua illegitimavit solemnne voventem, secus voventem simpliciter. Quà proinde sublatà (quod fieri posset, quamvis D. Bonav. & D. Tho. videantur hoc negare) votum continentie, quod jam dirimit Matrimonium, cras non dirimeret. Sicuti si hodie Ecclesia acceptaret aliqua vota simplicia ad effectum dirimendi Matrimonium, hodie dirimerent Matrimonium, quod heri non fecissent.

Et sic vota simplicia Societatis, post biennium emissã, hodie ex Constitutione Greg. 13. Ascendente Domino, dirimunt Matrimonium, cum tamen ante illam Constitutionem id non fecissent. Et putas; quia modernus Pontifex non posset tollere illum effectum ab his votis? Noli putare, si non vis errare. Cur ergo similiter nequeat tollere illum effectum ab aliqua solemnne Professione Religionis, & facere, ut vota, quæ hodie sunt solemnne, cras tantum sint simplicia?

Censet, Ecclesiam non posse facere, ut votum Ordinis sacri, quod hodie est solemnne, & dirimit Matrimonium, cras tantum sit simplex, non dirimens, sed tantum impediens Matrimonium? Et cur hoc, nisi quia solemnitas illa inventa est ex sola constitutione Ecclesie? Porro sicut solemnitas voti Ordinis sacri inventa est ex sola constitutione Ecclesie, ita etiam solemnitas Professionis.

Enimverò eodem modo de utraque loquitur Bonif. 8. in d. cap. Quod votum, de Voto & voti redempt. in. 6. ibi: Nos igitur attendentes, quod

58.
Ratio ex
Scoto pro
sua sententia.

Quare Ecclesia non illegitimavit voventem voto simplici, ex eod.

59.
Ultimata
ratio, quare
unum votum dirimat, & non aliud, est secundum Scotum, constitutio Ecclesie.

60.
An Ecclesia possit tollere illam constitutionem.

Posset facere, ut Ordo sacer amplius non dirimeret Matr.

61.
Bonif. 8.
eodem modo
voti

boquitur de
solemnitate
Ordinis &
Professionis.

voti solemnitas ex sola constitutione Ecclesie est inventa. Et infra declarat, illud solum votum debere dici solemnne, quantum ad post contractum Matrimonium dirimendum quod solemnizatum fuerit per susceptionem sacri Ordinis, aut per Professionem &c.

Sicque intellexit Bonifacium Greg. 13. d. Bulla: Ascendente Domino, ubi loquens de solemnitate votorum Religionis, sic ait: Nos considerantes voti solemnitatem sola Ecclesia constitutione inventam esse; tria; hujusmodi Societatis vota, tametsi simplicia, ut substantialia Religionis vota ab hac Sede fuisse admissa; illa; emittentes in statu Religionis vere constitui: quippe qui per ea ipsa se Societati dedicant, atque actu tradant, seq. Divino servitio in ea mancipant &c.

62.
Solemnitas
voti non
constitit in
traditione.

Ecce vota simplicia, ut substantialia tamen Religionis, à Sede Apostolica admissa, & à Superiore Religionis acceptata, per quæ vovens seipsum tradit Religioni, idque pro perpetuo, quantum est ex parte ipsius non minus, quam per solemnem professionem: ergò in illa traditione non potest consistere solemnitas voti, de qua hic tractamus, id est, solemnitas legitima, quæ irritat Matrimonium subsequens; quippe illa vota, ut sup. diximus, non irritabant Matrimonium subsequens ante illam Constitutionem, estò forent vota substantialia Religionis. Ergò vota substantialia Religionis ex natura sua non habent talem effectum.

63.
Evadio.

Si dixeris: non est traditio omnino perfecta, sive perfectissima, quæ tradentem semetipsum privat totali corporis dominio; nam temporalis est ex parte acceptantis, qui potest ea vota solvere, & voventem restituere pristina libertati ad contrahendum Matrimonium; secus quando est Professio solemnitas, cujus vota perpetua sunt, non solum ex parte voventis, sed etiam acceptantis.

Præcludi-
tor.

Respondeo: & quis dedit illam perpetuitatem ex parte acceptantis, quando vota sunt solemnitas? Num ipse Deus? Sed ubi? Num ipse vovens? An forte tradens mihi seipsum, ita in me potest transferre dominium corporis sui, ut ego veim nolim debeam illud acceptare, & acceptato dominio, nequeam illud à me abdicare? Nonne qui emit servum, potest eum manumittere, dum sibi placuerit? Quis ergò prohibuit Superiori, ne dimittat Religiosum à suo dominio, & restituat illum suæ libertati? Quilibet potest rem suam alienare, nisi à Superiore prohibeatur.

Planè, inquis; sed prohibetur Prælati à Superiore, scilicet à Deo, sive à Pontifice, qui vice Dei vota illa acceptavit.

64.
A quo ori-
tur perpe-
tuitas Reli-
gionis.

Fateor, prohibetur à Pontifice; & hoc est, quod contendimus, perpetuitatem illam ex parte Religionis immediatè oriri ab Ecclesia seu Pontifice, qui, si vellet, posset Superiori Religionis dare potestatem relaxandi dicta vota, sibi autem illam potestatem reservavit respectu solemnitas Professionis, secus respectu votorum simplicium, Ac proinde immediatè oritur ex

voluntate Pontificis, ut hæc vota sint solemnitas, illa autem tantum simplicia; & per consequens, ut hæc vota solvant Matrimonium post contractum, secus illa.

Cur autem Pontifex potius reservet hæc vota, quam illa, & potius illegitimet hunc voventem, quam illum; non est, quia unus publicè vovet, alter solum privatim; vel quia ex transgressione unius voti natum est oriri scandalum, secus ex transgressione alterius; vel etiam, quia per unum votum homo se tradit Deo, & non per aliud, ut patet ex hæcenus dictis: sed quia ipse edoctus à Spiritu sancto, judicavit expedire bono communi, quòd esset aliquis status perfectionis in Ecclesia perpetuus, non solum ex parte voventis, sed etiam Superioris vota acceptantis, qui dissolveret Matrimonium ratum prius contractum, & dirimeret Matrimonium post contrahendum; & hujusmodi vota sic acceptata, & qualificata, voluit vocari vota solemnitas, ad distinctionem aliorum votorum, quæ emittuntur vel extra Religionem, vel etiam in Religione, non habentia illam perpetuitatem & qualificationem, seu efficaciam dissolvendi Matrimonium ratum, & dirimendi Matrimonium contrahendum.

Ex his festinè cognoscet quilibet, in quo consistat legitima solemnitas votorum; quia non in traditione, non in publicitate & scandalo, non in translatione dominij, aut approbatione Religionis; sed in perpetuitate extrinseca ex parte acceptantis, scilicet quòd Prælati sit sublata facultas liberum dimittendi Religiosum; & in illegitimatione, quæ ex lege Ecclesiastica accessit hæc votis, quæ redditur vovens inhabilis & ad Matrimonia ineunda, & ad dominia rerum acquirenda; denique in efficacia ad dirimendum Matrimonium ratum non consummatum, quam etiam efficaciam habent ex sola lege Ecclesiastica, ut alibi ostendimus, & diffusè probavimus.

Neque obstat 1. (inquit Pontius sup. cap. 9. n. 2.) quòd inhabilitates istæ videantur non solemnitas ipsa, sed solemnitas effectus. Nam inhabilitates istæ effectus quidam sunt legis præcipientis, non verò solemnitas; sed potius forma, sub qua hujusmodi vota emittuntur. Hæc ille.

Neque etiam obstat (prosequitur idem Autor) quòd in cap. Quod votum, de Voto & voti redempt. in 6. cum explicaret Pontifex, quòd esset votum solemnne, respondit: Quod solemnizatum fuerit per Professionem aut sacri Ordinis susceptionem. Si enim solemnitas esset ea inhabilitas, respondere deberet, solemnne esse, quòd inhabiles reddidit ad Matrimonium.

Respondetur enim: Pontifici eam propositam fuisse quæstionem: quòdnam votum esset solemnne, & ad dirimendum Matrimonium efficax? Responditque, illud esse solemnne ad post contractum Matrimonium dirimendum, quòd emittitur in Professione & sacri Ordinis susceptione. Itaque assignavit responsum ex subjecto. Si enim quæsitum est, quòd ita solemnne, ut inhabilem

65.
Cur potius
unum vo-
tum sit per-
petuum ex
parte accep-
tantis, quam
aliud.

66.
Legitima
solemnitas
votorum
constitit in
quibusdam
inhabilita-
tibus.

67.
Prima obje-
ctio solvitur,
ex Pontio.

Objicitur 1.

68.
Solvitur ex
cod.

habilem voventem redderet ad Matrimonium, non respondere deberet, quod inhabilem reddit; sed quod emittitur in Professione, vel susceptione Ordinis: imò cum rationem assignat Pontifex, quia solemnitas voti ex sola Ecclesiæ constitutione ortum habet, planè indicavit, non aliâ ratione esse solemne, nisi quia voto in Ordine & Professione eam inhabilitatem adjunxit Ecclesia, & non aliis votis, cum tamen possit. Ita Pontius.

Pontius & Sanchez docent sententiam Scoti. Docet autem nobiscum, votum solemne solo jure Ecclesiastico dirimere Matrimonium ibidem c. 22. n. 4. Quam etiam sententiam omninò amplectendam esse, ait Sanchez lib. 7. disp. 26. n. 4. in fine, postquam n. 2. eam varietè probasset.

69. In primis, quòd nulla sit ratio cogens affirmare, id jure naturæ inductum esse. Quia traditio rei, vel personæ, ex justitia descendens, est alterius rationis ab ea, quæ ex Religione existit; neque hæc duæ traditiones suapte naturâ repugnant, nec una alteram expellit, ut manifestè constat. Conjugatus enim potest de licentia alterius conjugis validè profiteri, & sine licentia, altero adulterante; & tamen non dissolvitur prior traditio, cum vinculum Matrimonij perseveret. Ergò ex eo, quod Religiosis professio consistat in traditione, non sumitur efficax ratio ad concludendum, traditionem postea factam per contractum Matrimonij esse irritam.

Confirmatio. Et confirmatur: nam servitus & Matrimonium simul consistunt, cum tamen servus sit prius Domino traditus, & sub ejus possessione. Traditiones igitur diversæ rationis simul stant. Hæc ille.

70. Respondent Adversarij: vinculum Matrimonij in fieri, id est, quoad sui initium, ita adversatur professioni Religionis præcedenti, ut nullatenus simul consistere possint; secus in facto esse, id est, postquam semel est legitime initum Matrimonium, tunc enim potest stare cum Professione valida.

Ratio discriminis est; quia non potest validè iniri Matrimonium absque plena translatione potestatis corporum, & jure ac potestate utendi illo, & obligatione mutuo cohabitandi; quæ translatio & jus adversantur è diametro Professioni, utpotè quæ plenè transfert dominium corporis professi in Deum, cum obligatione perpetua abstinendi à quibusvis venereis, & usu conjugali: atque ita suapte naturâ obstat Professioni Matrimonio validè ineundo. At postquam semel legitime contractum est Matrimonium, cum plena hæc translatione potestatis & juris, potest Matrimonij essentia permanere, amisso jure usus corporis & cohabitationis. Et constat, quando alter adulteratur, vel alter ex conjugis licentia proficitur. Hæc illi.

71. Respondetur: Matrimonium posse validè iniri, absque plena translatione potestatis corporum, & jure ac potestate utendi illo, & obligatione mutuo cohabitandi, ut patet in conjugio fervorum, Domino contradicente; & alibi ostendimus, ab initio Matrimonij validè & licitè se-

Bosco de Matrim. Pars II.

parari posse jus proximum usûs corporis, ab ejus dominio, per legem, pactum, vel votum ex mutuo consensu. Igitur hæc ratio discriminis non subsistit; ac proinde manet, illa vincula non repugnare, etiam in fieri; quia sunt diversæ rationis, unum justitiæ ex Matrimonio ad actum carnalem, alterum ex Religione ad abstinenciam à tali actu. An fortè putas, Religiosum peccare contrà justitiam, dum fornicatur, aut aliter peccat contrà castitatem?

72. Quare neq; Deo, neque Religioni, per solemnem Professionem acquiritur jus justitiæ, quo Religiosus obligetur perpetuò abstinere à quibusvis venereis & usu conjugali; ut clarissimè patet in eo, qui post contractum Matrimonium validè fuit professus; hic enim utendo conjugem suâ, nullatenus peccat contrà justitiam, sed tantum contrà votum castitatis, ut Omnes fatentur. Igitur qualiscumque sit illa traditio, quæ homo se tradit in jus Ordinis seu Religionis, homo tamen semper manet Dominus corporis sui, ut illud alteri tradat ad usum Matrimoniale; quippè ad talem usum nulli alteri debitum est.

73. Ex quo patet solutio hujus argumenti Adversariorum: Iure naturæ res uni tradita, invalidè traditur alij: Nemo enim transferre potest in alium, quod jam non habet, juxta regulam traditam cap. Quod autem, 5. de Iure patron. in fine: Pro non dato habetur, quod ab illo datur, qui non potest de jure donare. At per votum solemne Religiosi, transfertur dominium personæ in Deum, ita ut jam non habeat Religiosus dominium sui corporis ad usum Matrimonij: ergò jure naturæ est irrita translatio dominij in conjugem per Matrimonium.

Et confirmatur: quia hæc ratio est jure naturæ irritum Matrimonium initum à conjugato, vivente priori conjugate: quòd corpus priori conjugate traditum non possit validè alij tradi.

Hoc, inquam, argumentum cum sua confirmatione jam solutum est; quippè negavimus, Religiosum non habere dominium sui corporis ad usum Matrimonij, cum nemini faciat injuriam, si corpore suo utatur; facit autem injuriam conjugatus comparti suæ, si corpore suo utatur extra primum conjugium, priori conjugate vivente, ut Omnes debent admittere; quoniam prior conjux, quamdiu vivit, jus justitiæ habet, ad actus conjugales.

74. Nunquid etiam Superior Religionis? Cur ergò Religiosus non possit dare alteri jus ad illos actus, cum nulli alteri debiti sint? Et ideo non habet hic locum dicta regula: Pro non dato habetur, quod ab illo datur, qui non potest de jure donare: siquidem Religiosus dat corpus suum ad actus conjugales, quod potest de jure, id est, sine cujusque injuria, donare.

75. Hinc etiam non valet, quod in ulteriore confirmatione propositi argumenti adducunt Adversarij, dicentes: quamvis irritatio Matrimonij subsequens pendeat ex Ecclesia, quasi acceptante votum solemne; at id non obstat, quò minus, ubi acceptavit, dicendum sit, non

S 2

ex

Per Professionem non acquiritur ulli jus justitiæ ad abstinenciam à venereis.

Alia arg. Adversariorum.

Confirmatio.

74. Respondetur, Religiosum habere dominium sui corporis ad usum Matrimonij.

Alia confirmatio Adversariorum.

ex jure Ecclesiastico, sed ex ipsa rei natura dissolvi Matrimonium postea subsequens: ut institutio præbendæ Ecclesiasticæ ex auctoritate Ecclesiæ ortum habet; at illâ institutione suppositâ, est contra jus naturale Divinum, illam vendere. Similiter contractus Matrimonij pendet ex alterius conjugis acceptatione; at ea præmissa, dissolvit vi suâ & jure naturæ alium Matrimonij contractum subsequentem. Et ratio est; quia auctoritas Ecclesiæ non concurrat, quasi statuentis, dirimi Matrimonium post initium, sed quasi acceptantis: ut in Matrimonio consensus alterius conjugis. Hæc illi.

76.
Reprobatur.

Sed valde allucinantur, ut patet ex jam dictis, & iterum declaro. In primis per contractum Matrimonij datur & acceptatur jus in solidum ad actus conjugales; quid ergo mirum si vi suâ dissolvat alium contractum Matrimonij consequentem, per quem idem jus traditur & acceptatur? Nonne repugnat, rem uni venditam in solidum, & traditam, alteri in solidum vendi, & tradi?

At verò per vota, quæ fiunt in Religione approbata & acceptantur ab Ecclesiâ, neque traditur, neque acceptatur jus ad actus conjugales; imò neque jus justitiæ ad abstinentiam ab illis actibus; cur ergo nequeat Religiosus validè tradere corpus suum alteri ad tales actus, cum ipse eorum sit Dominus?

Alia repro-
batio exem-
plo votorum
Societatis.

Nonne vota simplicia in Societate post biennium emissa, acceptantur ab Ecclesiâ, & tamen ante D. Constitutionem: *Ascendente Domino*, haud dirimebant Matrimonium subsequens? Iam autem dirimunt: quâ vi? quo jure? Nunquid vi suâ, suppositâ acceptatione Ecclesiæ? Iam Ecclesiâ non aliter ea acceptat, quàm antea acceptabat, & tamen nunc habent eum effectum, quem antea non habebant, neque modò alterius naturæ sunt, quàm tunc erant; nam manent vota simplicia.

77.
Evensio.

Planè, inquis; sed idèò manent simplicia, quia non acceptantur ab Ecclesiâ pro perpetuò, sed solum pro beneplacito Superioris.

Præcluditur.

Fateor, sed quid tum? Pono, quòd aliquis donet rem suam, & tradat alteri pro certo tantum tempore, quo expleto, dominium ad se revertatur; putas, quòd eamdem rem, pro eodem tempore, possit tertio donare, & tradere? Donet eam absolutè pro semper, num quia donatarius, qui acceptavit donationem, potest eam re-donare, quando sibi placuerit, idèò donans potest eam tertio donare & tradere? Manifestum est, secundam donationem & traditionem esse invalidam ex natura rei.

78.
Concluditur
& simili.

Ergò à simili: quòd Ecclesiâ acceptet mea vota pro perpetuò, vel ad beneplacitum Superioris, nequit facere, ut traditio corporis, quæ fit in Matrimonio sit valida vel invalida ex natura rei. Proinde vota simplicia Societatis hodie dirimunt Matrimonium non ex natura rei, sed ex sola constitutione Ecclesiæ; & consimiliter vota solemnia, sive professio sollemnis in Societate dirimunt Matrimonium non ex natura rei, sed ex sola constitutione Ecclesiæ; quippè non

aliter inter se distinguuntur, quàm ratione perpetuitatis ex parte acceptantis.

Voluit itaque Ecclesiâ, ut vota, quæ Religione emittuntur, & perpetua sunt, tam ex parte votantis, quàm acceptantis, haberent talem effectum, quem aliàs non habuissent; eundemque effectum voluit habere vota simplicia in Societate post biennium emissa.

Quantum ad simile sup. adductum de institutione Præbendæ Ecclesiasticæ: Respondeo: vendere Præbendam, ab Ecclesiâ institutam planè formaliter, quatenus est jus fructuum, obtingens per officium sacrum, jure divino est illicitum; non ratione institutionis Ecclesiæ, sed quia non potest vendi officium sacrum; non solum post institutionem, sive postquam Ecclesiâ annexit ei jus fructuum, sed etiam antè institutionem Ecclesiæ. Sin autem præbenda consideretur materialiter, nempe pro jure ad illos fructus, qui officio per Ecclesiâ sunt annexi, sic præbenda vendi, potest absque simonia juris Divini, non obstante institutione Ecclesiæ, & invendibilitas solum est juris Ecclesiastici.

Ergò consimiliter in casu nostro, cum antè acceptationem Ecclesiæ vota illa ex natura sua non habeant vim dirimendi Matrimonium, neque post acceptationem habebunt; sed sicuti ipsa acceptatio est juris Ecclesiastici, ita & dissolutio Matrimonij subsequentis. Quòd autem acceptatio, quæ hic requiritur, sit juris Ecclesiastici, & non Divini, liquidò constat ex votis simplicibus Jesuitarum, quæ sunt substantialia vota Religionis, per quæ aliquis constituitur verus & propriè dictus Religiosus, estò ab Ecclesiâ sic non acceptentur, & idèò non sint vota solemnia.

Restat adhuc unum argumentum Adversariorum, desumptum ex decreto Syriacij Epist. 1. Arg. Ad cap. 6. & refertur cap. *Si quis sacro*, §. *Velata*, versariorum 27. q. 1. ubi sic ait Pontifex: *Velata & Deo consecrata, si abjecto proposito sanctitatis, clanculo sacrilega se contagione misuerint & illicitis complexibus publicè & liberè filios procreaverint; has impudicas detestabilesq; personas à Monasteriorum catu, Ecclesiarumq; conventibus eliminandas esse, judicatum est, quatenus retrusa ergastulis, tantum facinus continuâ lamentatione desleant. Unde & verbo Domini, & canonicâ auctoritate in hac sancta Synodo precipimus, ut omnino separentur, & juramento colligentur, ut ulterius non sub uno cohabitent tecto. Non ergo solo jure Ecclesiastico, sed Divino quoque id Matrimonium est irritum.*

Et confirmatur; quia Trid. sess. 24. de Matr. Confirm. can. 9. sic ait: *Si quis dixerit, Clericos in sacrisur. ex Trid. Ordinibus constitutos, vel Regulares castitatem solemniter professos, posse Matrimonium contrahere, contractumq; validum esse, non obstante lege Ecclesiasticâ, vel voto &c. anathema sit.* Ubi videtur, lex Ecclesiastica referri ad sacros Ordines, votum verò ad Professionem, quasi ex natura hujus voti fit, ut Matrimonium postea contractum dirimat.

Antequam respondeam ad hoc argumentum, operæ pretium duxi hic transcribere, quod lego apud

79.
Respondetur
ad simile de
institutione
præbendæ.

80.

Arg. Ad
cap. 6. & refertur cap. *Si quis sacro*, §. *Velata*, versariorum 27. q. 1. ubi sic ait Pontifex: *Velata & Deo consecrata, si abjecto proposito sanctitatis, clanculo sacrilega se contagione misuerint & illicitis complexibus publicè & liberè filios procreaverint; has impudicas detestabilesq; personas à Monasteriorum catu, Ecclesiarumq; conventibus eliminandas esse, judicatum est, quatenus retrusa ergastulis, tantum facinus continuâ lamentatione desleant. Unde & verbo Domini, & canonicâ auctoritate in hac sancta Synodo precipimus, ut omnino separentur, & juramento colligentur, ut ulterius non sub uno cohabitent tecto. Non ergo solo jure Ecclesiastico, sed Divino quoque id Matrimonium est irritum.*

81.
Quid de
apud

hoc Can. senserit sine Legatus in Concil. ex Pallavicino.

apud Pallavicinum Hist. Concil. Trid. lib. 23. cap. 9. n. 2. Ofius Legatus misit postredie (propositionis Canonum de Matrimonio) ad Synodi scribas hujusmodi scriptum: De Matrimonio clandestinis sentire se id, quod hactenus Ecclesia senserat, à qua illicita, non irrita, existimata sunt. Eam igitur novitatem sibi non placere, adversantem doctrina, quam ad id usque temporis acceperat ab Ecclesia; nec novam causam conspici. Si aliter visum fuisset Pontifici; cui petebat, ut ea causa committeretur suum à se iudicium subijci Pontificis iudicio, & quâ par erat obedientiâ, reverentiâ ac submissione.

Præterea: novum Canonem à se comprobari, modo intelligeretur secundum Synodi mentem; quæ non fuerat, ut desineretur, legem coelibatus esse legem Ecclesiasticam, de quo ne disputatum quidem fuerat, sed solum, ut damnaretur error Lutheri cum ipsam ipsius verbis, quæ erant: Non obstantibus lege Ecclesiasticâ & voto.

82. Lotharingo displicuit anathema 6. Canonis, ubi dicitur, per solemnem Professionem solvi Matrimonium non consummatum. Similiter in nono eidem displicuerunt illa verba: Lege Ecclesiastica; ea tamen comprobavit, ubi majori parti probarentur; sed secundum veram Concilij mentem. Et hic idem planè adiecit, quod diximus de Ofio; atque in hoc utroque capite complures ejus sententiam complexi sunt. Hæc Pallavicinus.

83. Quæ fuerit mens Concilij in d. can. 9.

Et n. 3, ita scribit idem Auctor: Lotharingo displicuit anathema 6. Canonis, ubi dicitur, per solemnem Professionem solvi Matrimonium non consummatum. Similiter in nono eidem displicuerunt illa verba: Lege Ecclesiastica; ea tamen comprobavit, ubi majori parti probarentur; sed secundum veram Concilij mentem. Et hic idem planè adiecit, quod diximus de Ofio; atque in hoc utroque capite complures ejus sententiam complexi sunt. Hæc Pallavicinus.

Ex quibus rectè colliges, intentum Concilij solum fuisse, errorem Lutheri damnare, dicens: Clericos in sacris Ordinibus constitutos, & Regulares castitatem solemniter professos, valide & licitè contrahere Matrimonium, non obstantibus lege Ecclesiasticâ & voto. An autem lex coelibatus foret lex Ecclesiastica, aut certè Divina vel naturalis; & an votum solemne dirimeret vi suâ, an verò ex constitutione Ecclesiæ, ne disputatum quidem fuit, ut patet ex verbis Ofij jamjam adductis. Sufficiebat intento Concilij, quod dirimeret.

Hic can. non officit Conclus. nostræ. Hiquæus.

Igitur ex illo Canone Concilij nil sequitur contra Conclusionem nostram, ut rectè advertit Hiquæus in suo Comment. 4. dist. 38. q. un. n. 38. Respondetur (inquit) admittendo, ut sup. diximus de impedimento Ordinis, esse hæc diversa impedimenta, & extrâ controversiam esse inter Theologos, votum solemne in Religione, eâ solemnitate, quæ nunc est in usu in Ecclesia, maximè post Innoc. 2. dirimere Matrimonium; sed neque ex intento Concilij quidpiam sequitur ad propositum contra Conclusionem, an scilicet votum sit solemne Divino, an humano jure; neque hæc quæstio faciebat ad intentum ejus contra hæreticos modernos, quos damnat.

84. Quid Concil. intellexerit per h. Votum ex Hiquæo.

Per particulam ergò illam: Votum, intelligit votum solemne, de quo superius egit, prout nunc est in usu; & licet eadem sit inhabilitas inducitur ab Ecclesia utrobique, quia tamen intuitu Ordinis, annexa est Ordini continentia, non jure Divino sed merè Ecclesiastico, ideò dicit impedimentum Ordinis esse legis Ecclesiasticæ;

non ita tamen se habet continentia respectu votarij: quia jure Divino annexa est voto, licet non inhabilitet ad contractum, nisi accedat constitutio Ecclesiastica. Hæc ille ad propositam difficultatem ex Concilio.

Alij dicunt (& ferè coincidunt) ideò Concilium legem, & votum posuisse; quia in utroque impedimento intervenit lex Ecclesiæ, & votum; sed in Ordine votum est ex lege, in Professione autem lex ex voto. Deinde, posuit fortè utrumque, scilicet legem, & votum; quia ratione voti tale Matrimonium est illicitum, ratione autem legis irritum. Cui hæc non satisfaciunt, dicat cum Ofio sup. ideò posuisse legem, & votum, quia Lutherus utrumque posuerat. Atque hæc fati de mente Concilij.

Rogas quid dicendum ad Syricium Papam? Respondent quidam, ut sup. audivimus ex Pontificio, hanc separationem non indicare semper nullitatem contractus in Canonibus antiquis.

Hiquæus autem sup. n. 37. Respondet: hanc separationem, verbo Domini faciendam, intelligi quoad communionem & cœtum aliorum, non verò quoad ipsum contractum; ut patet (inquit) ex cap. Viduas, 2. 27. q. 1. quod est Gregorij in Epist. ad Bonifacium, ubi loquens de Viduis transgredientibus votum Professionis: A nobis, inquit, & ab omnibus fidelibus à liminibus Ecclesiæ, & a cœtu fidelium, usque ad satisfactionem, sunt eliminanda, & carceribus tradenda, qualiter juxta Apostolum Paulum, tradentes hujusmodi hominem Satana, ut spiritus ejus salvus sit in die Domini. De talibus enim & Dominus per Moysen loquitur dicens: Auferte malum de medio vestri &c. Hoc ergò est verbum Domini, ad quod alludit Canon præfatus, quo jubentur à Domino separandi mali de medio fidelium. Ita Hiquæus.

Igitur, ut finem imponamus huic controversiæ, dico iterum cum Bonifacio 8. solemnitate voti, quantum ad post contractum Matrimonium dirimendum, inventam esse ex sola constitutione Ecclesiæ; adeoque Professionem solemnem Religionis, solo jure Ecclesiastico dirimere post contractum Matrimonium. Immo quod plus est, nec posse quempiam propriâ suâ voluntate sive per votum castitatis, sive per traditionem sui in jus Ordinis fieri incapacem validi Matrimonij; quia semper manet Dominus corporis sui quoad actus conjugales, cum nulli possit dare illud dominium, nisi per contractum Matrimonialem.

Itaque Professio solemnis vel jure Divino positivo inhabilitat, quod non, quia nuppiam tale jus invenitur; vel jure Ecclesiastico. Cumque hoc jus solius Professionis meminerit, soli Professioni hunc effectum tribuimus.

Excipio vota simplicia Societatis Iesu, post biennium emissa, quibus per Bullam particularem Greg. 13. ut sup. vidimus, eundem effectum concessit. Potuisse autem concedere, patet ex ipso facto, qui aliàs esset gravis error. Et verò Pontifex, veluti ponit & aufert alia impedimenta dirimentia, quid ni pari auctoritate potuerit his votis tale impedimentum auferre? Nec

Alia explicatio.

85. Resp. ad Syricium Papam.

Hiquæus.

86. Resolutio finalis.

Nemo propria voluntate potest fieri incapax Matr.

87. Vota simplicia Societatis dirimunt Matr.

Occurrit
objectioni.

Nec obstat: quod vota illa possint solvi per dimissionem à Religione; quippe tunc una tollitur impedimentum, quod ante dimissionem erat. Sicuti quando aufertur minor ætas, aufertur simul inhabilitas ad contrahendum Matrimonium, quæ erat in illa minori ætate. Et consimiliter quando adsunt Parochus & testes, personæ fiunt habiles, quæ sine illa præsentia erant inhabiles.

88. Religiosi & Sanctimoniales contrahentes Matr. ipso facto excommunicantur, ex Clem. in de Con- sãg.

Illud pro fine hujus Conclus. addiderim: Religiosos & Sanctimoniales Matrimonium contrahentes, seu potius dicam, attentantes, & eos qui cum Monialibus contrahunt ipso facto incurrere excommunicationem latam in Clem. unica de Consanguinitate, quæ sic incipit: *Eos qui Divino timore postposito, in suarum periculum animarum scienter in gradibus consanguinitatis & affinitatis, constitutione Canonica interdictis, aut cum Monialibus contrahere Matrimonialiter non verentur, nec non Religiosos & Moniales, ac Clericos in sacris Ordinibus constitutos Matrimonialiter contrahentes, refranare metu pænæ ab hujusmodi eorum temeritatis audacia cupientes: Ipsos excommunicationis sententiâ ipso facto decernimus subjacere &c.*

89. Quid si so- la sponsalia contrahantur?

Ubi Glossa verb. *Contrahere*, interrogat: *Quid si non contraxit Matrimonium, sed sponsalia tantum? Arg. (inquit) quod ligetur ff. de Sponsal. Oratio, ubi prohibitio nuptiarum includit sponsalia. Ad idem de eo qui duxit in Matrimonium cap. Cum haberet, ubi equiparantur sponsalia & Matrimoniam. Non puto ligari, cum constitutio sit pænalis, & verba hoc non importent: quod verum puto, nisi consummaverit per copulam carnalem; quia tunc ligatur, quasi tunc contraxisse videatur, de Sponsal. Veniens, & cap. Is qui. Contrarium non obstat: quia licet fatear, quod ubi prohibetur Matrimonium, prohibentur sponsalia, non sequitur, quod contrahenti sponsalia sit eadem pænâ, quæ contrahenti Matrimonium.*

90. An sufficiat Matr. non consummatum.

Sed nunquid sufficit Matrimonium non consummatum? Planè, juxta Gloss. eod. verbo in principio: *Non punit ergo incestum vel coitum, sed contractum, ut sic contrahens ligetur, licet non consummet.*

Quid si fœmina contrahat cum Religioso vel Clerico?

Quæro iterum: quid si fœmina contrahat cum Religioso vel Clerico? Videtur non incurrere hanc excommunicationem, neque directè, neque indirectè: quia nec in illam directè lata est, quia non dicitur: Aut cum Monachis contrahere Matrimonialiter non verentur: sed tantum: *Aut cum Monialibus &c.* Cum ergò constitutio sit pænalis, ut sup. dicebat Gloss. & ly *Monialibus*, non importet ly *Monachis*, non est ad hos extendenda. Unde quando Pontifex voluit etiam Monachos comprehendere, ex-

pressit eos dicens: *Nec non Religiosos & Moniales.*

Nec etiam indirectè incurrit censuram, eò quòd in crimine communicet criminoso, seu excommunicato, juxta cap 55. de Sent. excom. : *Si concubina publica Clericorum, Ecclesiastica censura distractione notentur, eosdem concubenarios non est dubium sententiâ majoris excommunicationis involvi, qui post latam sententiam communicant in eodem crimine criminosi.* Siquidem quando contrahit, nondum communicat (inquit Suarez de Censuris disp. 23. sect. 5. n. 22. ubi tenet hanc sententiam) cum excommunicato, quia alter non incurrit, nisi finito contractu.

91. An saltem indirectè incurrat eam censuram.

Negat Suarez.

Nec verò etiam hoc modo incurrit talis fœmina censuram, per usum talis Matrimonij; quia ille usus non est communicatio in crimine formaliter, ut sic dicam, sed materialiter: nam est quidem communicatio cum excommunicato in quodam crimine, non tamen in illo propter quod excommunicatus est; nam ille non excommunicatur propter usum Matrimonij, sed propter contractum. Solum ergò incurreret talis mulier excommunicationem minorem, & ad hoc erit necessarium, ut alter denuntiatus sit, juxta Extrav. *Ad evitanda*. Ita Suarez.

92. Etsi etiam tali Matr. utatur.

Ad summum incurreret excom. minorem.

Et Glossa sup. verb. *Et Monialis*, ait: *Quia supra jam nominaverat contrahentem cum Moniali, & hic reperit de Moniali, videtur hic probari, quod communicans in illo actu, pro quo quis excommunicationem incurrit, excommunicatus non est.* De hoc scripsit de Sent. excom. Contingit, 1. *Possit tamen dici, quod sup. punit scienter contrahentem cum Moniali; hic vero punit Monialem contrahentem etiam eo casu, quo cum ea contrahens non ligatur: ut quia hoc ignorat.*

Nam ignorantes non ligat hæc constitutio, saltem quoad priorem partem, ut patet ex illo verbo: *Scienter*, quod ponitur in prima parte, & excludit, secundum Suarium sup. n. 13., ignorantiam etiam culpabilem, non solum facti, ut Omnes fatentur, sed etiam juris, ut verior tenet opinio, dummodò non sit affectata.

93. Hac constitutio quoad priorem partem, non ligat ignorantes.

Primum patet; quia aliàs nihil operaretur verbum illud, *Scienter*; nam ignorantia invincibilis semper excusat à censura. Glossa tamen ibi dicit, requiri ignorantiam probabilem: subjungit verò, affectatam non sufficere: unde videtur sub probabilis omnem non affectatam includere: nam aliàs insufficienter numerat ignorantias. Statim verò destruit hunc sensum, & in dèd potius sub ignorantia affectata videtur includere omnem culpabilem. Sed impropria utitur voce, & falsum etiam dicit, ut ratio facta probat. Hæc ille.

Probatio.

Describo ego verba Glossæ. *Ignorantes ergò non ligat constitutio; quod intelligo in ignorantia facti probabili & non affectata, scilicet, quia ignorantibus se consanguineos vel affines. Si verò ignorantibus, nescientes gradum, in quo erant, esse prohibendum; ex quo enim sciebant gradum ligat constitutio, de Reg. juris: Ignorantia, lib. 6. ubi sic dicitur: Ignorantia facti non juris excusat.*

94. De qua ignorantia hoc intelligatur, juxta Gloss.

Ratio

Ratio autem hujus Regulæ est; quod ignorantia facti sæpe sit inculpabilis, ignorantia autem juris plerumque culpabilis. Ergo videtur Gloss. sub ignorantia affectata includere omnem culpabilem. Alioqui male applicaret illam Regulam; quia ignorantia aliquo modo culpabilis potest hic excusare à censura, licet non excuset à culpa, ut sup. bene dixit Suarius.

95. Et idem cum ipso asserimus, etiam ignorantiam juris hic excusare à censura, quidquid dicat Glossa; tum quia ignorantia juris potest aliquando esse invincibilis seu inculpabilis, ut alibi latius diximus; tum etiam; quia, ut jam probatum est, ignorantia culpabilis, dummodo non sit affectata, excusat hic à censura: secus si fuerit affectata; quia (inquit Suarez sup.) hæc moraliter æquiparatur scientiæ; imò semper includit aliquam cognitionem, saltem dubiam; nam qui vult ignorare, jam intelligit fieri posse (v. g. in materia, in qua versamur) ut interveniat tale impedimentum consanguinitatis, vel affinitatis &c. & idem non potest dici simpliciter ignorare, etiam si id velit. At verò dicitur simpliciter ignorare, qui culpabiliter, non tamen affectate ignorat factum, vel jus; ita ut falsum sit, tunc hominem operari scienter, quia (inquit Suarez sup. n. 14.) hoc non est intelligendum de operatione materiali tantum, sed de operatione morali, ut mala vel bona, & hoc modo, qui operatur ex ignorantia juris, non operatur scienter.

Dummodo non sit affectata.

Simpliciter ignorat, qui non affectate ignorat.

96. Præterea (prosequitur idem Auctor) quando lex punit solum eum, qui scienter facit, requirit dolum & malam fidem in illo, ex l. Sed est, 25. ff. de Petit. hæred. §. Scire ad se non pertinere, utrum is tantummodo videtur, qui factum scit, an & is, qui in jure erravit? Putavit enim recte factum testamentum, cum inatule erat, vel cum eum alius præcederet agnatus, sibi potius deferri. Et non puto hunc esse prædonem, qui dolo caret, quamvis in jure erret. At verò ignorantia, etiam si sit vincibilis, & culpabilis, excludit dolum, ut rectè dixit Glossa ultima in l. Plagij, 2. Cod. ad Leg. Flavianam de Plagiariis, verb. Iusta ducti, ubi ait: Idem si non iusta secundum Ioan. quia qualibet ignorantia, etiam juris, excusat à dolo. In hac ergo parte recedimus à D. Gloss. in Clement. un. verb. Scienter.

Ignorantia culpabilis non affectata excludit dolum.

97. Subscribimus autem ei, quod ibidem docet, dicens: Si verò alter solus sciebat, ille solus ligatur. Ita Omnes, teste Suario sup. n. 16. estque hoc manifestum (inquit ille) in duobus casibus, scilicet quando Matrimonium est inter consanguineos, vel affines; quia lex unumquemque horum per se & divisim prohibet, ne contrahat, &c. si scienter id faciat, excommunicatione puni-

Occurritur objectioni.

98. Neque obstat pluralis locutio illius legis, ibi: Matrimonium contrahere non verentur, quia non ponitur propter duos contrahentes, sed propter omnes, qui hoc modo peccare possunt. At verò circa tertium casum, advertendum est, ex vi illius prioris partis textus, non incur- rere censuram Monialem, cum qua alius contra-

hit; quia ibi solum excommunicantur contra- hentes cum Monialibus, in quo contractu non est, ut ita dicam, respectus ejusdem rationis inter contrahentes, sicut est inter consanguineos vel affines; sed est dissimilis rationis; ideoque ex vi excommunicationis latae in alterum extre- morum, non infertur latam esse in aliud; ac præterea in secunda parte textus addita est ex- communicatio in ipsas Moniales contrahentes.

Ex vi ergo illius partis, si ille, qui contrahit cum Moniali, ignoranter contrahit, licet ipsa scienter & dolose contrahat, non incurret; nam requiritur dolus in ipso met, qui hac censura li- gandus est. At verò è contrario, si ipse contra- hat dolose, Monialis verò, etiam per ignoran- tiam juris (facti enim esse non potest) uterque incurret, læcuiaris ex vi hujus partis, Monialis verò ex vi posterioris, dummodo non sit igno- rantia invincibilis, quod vix contingere potest. Hactenus Suarez.

99. Quæro autem ego: quid si foret ignorantia vincibilis? Cenlen', quod Monialis incurreret censuram ex vi posterioris partis? Sed cur hoc? An forte, quia in ea parte non reperitur ly Scien- ter? Ita videtur existimare Suarez sup. n. 15.

Audiamus Gloss. ibi verb. Contrahentes: Non repetit (inquit) scienter: quia licet ignoranter posset quis contrahere cum consanguinea, affine vel Monacha; non tamen in Monachum vel Monacham, vel constitutum in Sacris contrahentem cadit igno- rantia: facit de Rescripti, Ab excommunicato, Cod. de Hæred. insti. l. fin. Puto tamen, quod ubi esset probabilis ignorantia, ut in ordinato ad Sacros in amentia vel dormitione, etiam eo casu, quo charac- ter imprimitur, de Bap. Majores in sine, vel intra pubertatem, de Cleric. per salt. prom. c. un. non es- set locus huic pœna.

Ubi Gloss. videtur requirere eam scientiam in posteriori parte, quæ requiritur in priori; nam dicit in utraque parte excusare ignorantiam probabilem. Si ergo, secundum Suarium, à cen- sura primæ partis excusat etiam ignorantia vin- cibilis, quidni similiter excuset à censura secun- dæ partis.

Fateor: non repetitur expressè in secunda parte ly Scienter; sed tamen in æquivalenti po- nitur, dum contractus Matrimonij vocatur: Tem- meritatis audacia, ibi: Matrimonia contrahentes refranare metu pœna ab hujusmodi eorum temerita- tis audacia cupientes. Non est autem temeritatis audacia, ubi non est scientia, sive ubi est igno- rantia, etiam culpabilis, dummodo non sit affe- ctata. Et hinc (ut notatur in margine) in ve- tusto codice manuscripto ita legitur: Matrimo- nia contrahentes, & inter eos scienter eadem cele- brantes, refranare &c.

100. Sed quid (interrogat eadem Gloss. verb. Scienter) si contraxit ignorans, post tempora scivit, & cohabitavit cum consanguinea? Respondet: Vi- detur ligari; arg. 1. q. 1. Eos, in fin. de Simon. Sicut tuis, Cod. de Incest. Cum ancillis. Contra- rium credo, cum ista constitutio non puniat cohabitatio- nem, vel incestum, sed contractum.

101. Aliam quætionem proponit Gloss. ibidem dicens: 102.

de Mo- nial. con- trahente, ex cod.

An igno- rantia vin- cibilis eam excuset.

100. Videtur quod sic.

Ly Scien- ter, ponitur in 2. part. textus æqui- valens.

101. Distaco- stitutio non puniit coha- bitationem, vel ince- stum; sed solum con- tractum.

102.

Quid si falso credatur consanguinea, vel veritate non erat? Ad hanc quaestionem ibi Glossa non respondet, sed remittit lectorem ad ea quae dixit cap. Si vero 2. de Sent. excom. & cap. In audientia, 25. eod.

dicens: Quid si contraxi cum illa, quam credebam esse consanguineam, affinem vel Monialem; sed in Glossa non respondet, sed remittit lectorem ad ea quae dixit cap. Si vero 2. de Sent. excom. & cap. In audientia, 25. eod.

In primo autem textu verb. Ignoraverit, ita scribit: Quid si in veritate non erat Clericus, licet consuram deferret, & illum percussisti credens illum Clericum? Propter conscientiam teneris, nisi postea certus efficiaris. Tunc quippe, deposita conscientia erronea, amplius non tenetur.

103. Non incurritur censura secundum Glossam.

Patet ex Gloss. in d. cap. In audientia, verb. Injuriarum, ibi: Quid si percussit laicum, credens & volens percutere Clericum, nunquid incidit in Canonem? Arg. quod sic, sup. de Bigamis, Nuper, & cap. ult. ff. Ad legem Aquiliam: Scientiam, §. 2. Arg. contra ff. Ad Leg. Cornel. de Sicarijs l. 1 §. Divus, ubi judicatur secundum quod sit, & non secundum quod faciens intendit, ff. de Injur. Si cum servo. Sed in veritate non est excommunicatus, licet de injuria teneatur.

Quam amplectitur Suarez.

Hanc Glossam amplectitur Suarez sup. n. 17. dicens: Respondetur in illo casu non consummari actum, propter quem fertur censura; quia ille non contrahit scienter cum consanguinea, sed ignoranter cum putata consanguinea; & ideo non incurrere censuram in re ipsa. Nam ex conscientia erronea ligabitur, quamdiu in priori errore persistit; statim vero ac intellexerit in re non fuisse tale impedimentum, intelliget etiam, se non esse excommunicatum, neque alia indigebit solutione.

104. Idem est si exteriori contrahat sine intentione, ex eod.

Idemque est (prosequitur praefatus Auctor) si quis exteriori contrahat Matrimonium, sine intentione contrahendi; quia ille non est verus contractus, sed fictus; & ita non est actus consummatus, propter quem fertur censura. Haec ille.

Obiectio.

Quod si objicias: haec lex non prohibet verum Matrimonium, quia inter has personas supponit impedimentum dirimens; ergo prohibet & punit Matrimonium attentatum; ergo licet fiat solum cum voluntate exteriori & apparenter contrahendi, incurreret haec censura.

105. Respondet Suarez sup. n. 19. quod licet in re non possit perfici hoc Sacramentum inter tales personas, nihilominus posse ex parte contrahentium fieri eodem modo, & eadem voluntate, ac si ipsi essent personae aptae ad contrahendum, & tunc solum incurrere hanc censuram. Est accommodatum exemplum de rebaptizante, qui ipso jure irregularis est, oportet tamen ut intentione baptizandi id faciat, quamquam alioqui talis secundus Baptismus verus esse non possit. Haec ille.

106. Contraria sententia est probabilis.

Sed hoc exemplum aequè incertum est, ut patet ex dictis 1. Parte hujus Operis disp. 2. Sect. 5. Conclus. 10. n. 109. & sequentibus, ubi de eo disputavimus pro utraque parte. Videantur etiam, quae dixi de praesenti casu Part. 5. Sect. 7. Conclus. 3. ubi contrariam sententiam dixi probabilem.

Resp. ad

Unde responderi posset ad fundamentum Sua-

rij; contractum externum Matrimonij, sine intentione contrahendi, esse actum consummatum, propter quem fertur censura; quandoquidem animus contrahendi nec auget malitiam, nec scandalum, sed neque temeritatem, vel auctiam; & quod cum eo animo non fit verus contractus, sed fictus, quia coram Deo & hominibus invalidus; ut proinde verosimile sit, Ecclesiam in hac constitutione poenali ad dictum animum internum non respexisse.

Interim opinionem Suarj docet etiam Sanchez lib. 7. disp. 48. n. 9. Quia, inquit, dicta Clement. punit affectum ac contrahendi voluntatem cum illis impedimentis, quamvis ea prava voluntas effectum suum fortiri nequeat, jure dirimenti Matrimonium. Sed hoc est quod quaeritur, an puniat affectum alium, quam exteriori contrahendi, in quo affectu tota consistit malitia. Hoc ergo manet probandum.

Probatur, inquis; quia contrahens metu viri constantis Matrimonium hoc interdictum, non ligatur hac censura, eo quod deficiat liber consensus.

Ita Gloss. dicta Clement. un. verbo: Matrimonialiter, dicens: Per hanc litteram, & per litteram inf. eod. Matrimonia contrahentes, videtur quod coactus ad contrahendum, non incurrat hanc poenam. Et si de absoluta coactione loquimur, hoc est certum, De His qua vi, Sacris. Sed si de conditionali, licet tali qua debuerit cadere in constantem virum, videtur ligari per eam decretalem: sed cum non sit Matrimonium deficiente consensu, ita quod non inducit publicam honestatem de Sponsal. cap. un. lib. 6. de aequitate videtur talis non obligari.

Idem docet Imola ibi n. 8. & alij plures, quos sup. citat Sanchez, ex illo antecedente concludens: Ac proinde consensum petunt, ut sit locus huic excommunicationi.

Planè consensum petunt, idque liberum; sed in actum externum, qui consensus à nullo negatur necessarius; & quia hic non reperitur, dum ex gravi metu exteriori contrahitur; hinc in tali casu contrahens non ligatur hac censura; & quid mirum, cum non peccet sic contrahendo, ut patet ex dictis suo loco? Ergo non ligatur hac censurâ, qui plenè liberè contrahit exteriori, sine animo interno seu voluntate se obligandi: negatur Consequentia.

Herculè tali via illuderetur huic censuræ, saltem in foro conscientiae. Quis namque sciens, hanc sententiam veram esse, vellet contrahere cum animo se obligandi, cum sine tali animo possit obtinere intentum suum, & evadere dictam censuram? Dico: Saltem in foro conscientiae; quia, ut etiam fatetur Suarez sup. in foro Ecclesiae, ubi de interiori mente non judicatur, ille habendus est & declarandus excommunicatus. An autem mens Ecclesiae fuerit, pro solo foro externo constituere dictam censuram, relinquo judicio aliorum.

Ceterum Sanchez sup. n. 10. putat sufficere defectum consensûs in una parte, ut utraque excusetur à censura; quia uterque consensus requiritur ad Matrimonium. Quare (inquit) di-

fundamentum Sanchez.

107. Sanchez tenet sententiam Suarj, & probat.

Confirmatur.

108. Coactio exteriori videtur ab hac censura, ex Gloss.

Et Imola ar. Alij, quos sequitur Sanchez.

109. Non videtur in mens, defensus interiori.

110. Sanchez putat sufficere defectum consensûs in una parte.

eedum est, puniri pravam voluntatem contrahendi, quando adest consensus ex se sufficiens, ut illud sit Matrimonium, nisi aliunde obstaret impedimentum. Quod non evenit altero dissentiente.

Arg. contrà. Sed contrà, dicit aliquis: secundum Sanchium ibidem n. 11. impuber contrahens Matrimonium hoc interdictum, non subicitur huic excommunicationi, & tamen ille consensus ex se est sufficiens, ut illud sit Matrimonium, nisi aliunde obstaret impedimentum; quippè disp. 92. n. 2. eod. lib. ipse sic scribit: Quod si objicias, Matrimonium impuberis irritum esse, cum tamen sola temporali impotentia laboret. Dic, id esse peculiare in eo casu, quod jus Ecclesiasticum Matrimonium impuberum irritat, quàmvis impotentia eorum temporalis sit. Igitur nisi aliunde obstaret impedimentum aetatis ab Ecclesia introductum, Matrimonium impuberum esset verum Matrimonium; ac proinde consensus eorum ex se sufficiens est, quàmvis interpretatione juris solum constituat sponsalia.

111. Deinde: unde constat, quod debeat adeste consensus ex se sufficiens ex parte utriusque? *Alia impugnatio.* Quare non incurrit hanc poenam illa pars quæ adhibuit totum quod potuit?

Responsio. Quia, inquis, hic solum punitur Matrimonium, quando præcisè invalidum est propter impedimentum consanguinitatis, affinitatis, vel voti solemnitis, ita ut esset validum, nisi aliquid istorum impedimentorum obstaret. Unde etiam, secundum Sanchium sup. n. 8. non est satis ad incurrendam hanc excommunicationem, inire Matrimonium clandestinum, nimirum absque Parocho duplicique teste. Quod is contractus non habeat hodie formam veri Matrimonij, nec contrahentes faciant quidquid in se est, ut illud ineant.

112. Sed contrà: quid si ergo aliquis rapiat suam consanguineam, & cum ea contrahat adhuc existente in sua potestate? Quid si consanguineam polluerat adulterio, cum promissione Matrimonij, aut machinatione in mortem conjugis? Videtur consequenter dicendum, hujusmodi non esse subjectum dictæ excommunicationi, quia non facit quod in se est: nam posset raptam in loco tuto & libero constituere; posset petere dispensationem in impedimento criminis. Hæc mature expendantur.

113. Certum est, hanc poenam non habere locum, nisi in sex casibus in d. Clement. expressis, ut docet Gloss. ibi verb. *Eos: Scilicet contrahens Matrimonium in gradu consanguinitatis vel affinitatis prohibito, vel cum Moniali, excommunicatus est ipso jure, & publicari debet & vitari: idè in Professo & Professa, vel constituto in Sacris.* Et nota, quod in sex casibus, hic expressis, tantum locum habet hæc constitutio, & ejus poena: unde si contrahat quis cum habente maritum, vel cum Iudæa, vel cum pagana, vel cū cognata spiritualiter, vel legaliter, vel contrà impedimentum publicæ honestatis, licet non teneant Matrimonia, tamen non est locus poenæ, quæ in iis casibus vel similibus expressa non est. Item in his sex ca-

Bosco de Matrim. Pars II.

sibus tunc demum est locus poenæ, quando illicitè contrahuntur. Si enim licitè, ut ex dispensatione Pape, tunc cessat culpa, ergo & poena, de Constit. c. 2.

Rogat hic aliquis: ecqui Religiosi in d. Clementina? Respondet Gloss. verb. *Religiosos: Scilicet professos tacitè vel expressè Religionem approbatam, de Voto, cap. un. lib. 6. Quod intelligo, etiamsi Professio illa tacita vel expressa non obliget illi Religioni, sed Religioni in genere. Pone exemplum de Regular. Non solum, & cap. sequenti lib. 6.*

Sed illa exempla hodie non valent; loquuntur quippè de professione facta ante expletum annum novitiatus, quæ, juxta Trid. sess. 25. de Regular. c. 15. nullam vim etiam voti simplicis habet. Sed neque ante Trid. talis Professio juxta Sanchium sup. disp. 25. n. 22. & alios plures, quos citat, habebat vim voti solemnitis dirimentis Matrimonium; quod Professio sit contractus mutuus, quo Religiosus Monasterio, & hoc illi obligatur: cum nulla igitur Religio ei obligetur, ea Professio, nullius Religionis approbatæ potuit esse, quod ad valorem voti solemnitis dirimentis Matrimonium petitur, c. un. de Voto in 6. Jam autem d. Clement. loquitur de Religiosis, qui ratione voti castitatis invalidè contrahunt Matrimonium.

Non dico: *Ratione Professionis solemnitis*; quia Sanchez sup. disp. 48. n. 17. putat, Religiosos Societatis Iesu, qui simplicia biennij vota emiserè, hac ligari excommunicatione, incundo Matrimonium; quia d. Clement. (inquit ille) veros Religiosos excommunicat. At hi sunt veri Religiosi, nec sunt jam Novitij, ut constat ex Bulla Greg. 13. Unde Glossa & cæteri Doctores explicarunt, quando sunt tacitè vel expressè professi; quia communiter hi soli sunt Religiosi veri. Non tamen excluditur, quin si aliqui sint verè & propriè Religiosi per vota simplicia, comprehendantur sub dicta poena. Hæc ille.

Quæ hodie saltem vera sunt, quando per illa vota simplicia dirimitur Matrimonium subsequens, quidquid sit de tempore antecedente, quando non erant impedimentum dirimens.

Et si verum est, quod aliqui docent apud Sanchez sup. disp. 25. n. 22. tacitam Professionem ante expletum annum probationis, olim habuisse vim voti solemnitis dirimentis Matrimonium; consequenter dicendum foret, hujusmodi professum, contrahentem Matrimonium, subjectum fuisse huic excommunicationi; quia, secundum illam sententiam, erant verè & propriè Religiosi, secus secundum sententiam Sanchij sup. propositam, quæ nobis magis placet.

Hæc, credo, sufficient pro explicatione dictæ Clement. unicæ, quæ non solum loquitur de Religiosis, sed etiam de Consanguinibus, affinibus, & Clericis Majorum Ordinum; nam & consanguinitas & affinitas in certis gradibus dirimunt Matrimonium contrahendum, ut infra suo loco videbimus; uti quoque Ordo sacer, ut jam edissero.

114.
Qui censentur hic Religiosi.

115.
An etiam Clerici Societatis possunt vota simplicia, ex Sanchio.

116.
An etiam professi ante expletum annum probationis.